

Monitoring and Evaluation of Teacher and School Development for the Continuous Enhancement of Educational Quality at Prince of Songkla University

Wasana wisaruetapa ^{1*} Sanrasern suwan ² and Siriluck Phonphanich ³

^{1, 2, 3} Dhurakij Pundit University

* Corresponding author. E-mail: Wasana.wia@dpu.ac.th โทรศัพท์ 094-666-9545

ABSTRACT

This study aims to monitor and evaluate the development of teachers and schools to continuously enhance the quality of education at Prince of Songkla University. A mixed-methods research approach, incorporating both quantitative and qualitative methods, was employed. The sample group included project administrators, coaches, school administrators, teachers, and students. Research instruments consisted of document analysis, focus group discussions, observations, and self-collected data. The findings revealed that Prince of Songkla University implemented the project in accordance with four key objectives: (1) monitoring the management and operational processes of the project, (2) examining changes in the target schools, (3) identifying factors and conditions contributing to success, and (4) evaluating the effectiveness of the implementation.

The research findings indicate that schools participating in the project demonstrated system-wide improvements aligned with the five measures set by the Equitable Education Fund (EEF). Notably, teacher and administrator development through the Professional Learning Community (PLC) process showed the highest level of effectiveness. Additionally, significant behavioral changes were observed among school administrators and teachers in both management and instructional practices. Students exhibited substantial improvements in knowledge, skills, and morality, with the most pronounced progress in moral development. Key success factors included support from Prince of Songkla University, the presence of experienced coaches and mentors, and adequate financial resources. However, some challenges were identified, such as data redundancy between the EEF and the Office of the Basic Education Commission (OBEC) and time constraints in project implementation.

The key recommendations include improving the information system to ensure interoperability between agencies, extending the implementation period, and providing continuous support for teacher and school development.

Keywords: Continuous Enhancement of Educational Quality, Monitoring and Evaluation, Teacher and School Development.

การวิจัยติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่องของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วาสนา วิสฤตภา 1* สรรเสริญ สุวรรณ 2 และ สิริลักษณ์ ผลพานิช 3

1, 2, 3 วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Corresponding author. E-mail: Wasana.wia@dpu.ac.th โทรศัพท์ 094-666-9545

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบโครงการ โค้ช ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน เครื่องมือวิจัยได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสนทนากลุ่ม การสังเกต และการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ดำเนินการตามวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) ติดตามกระบวนการบริหารงานและการดำเนินงานของโครงการ 2) ศึกษาความเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนเป้าหมาย 3) ศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และ 4) ประเมินประสิทธิผลของการดำเนินงาน

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีการพัฒนาทั้งระบบตาม 5 มาตรการของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยเฉพาะการพัฒนาครูและผู้บริหารผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ซึ่งมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ ผู้บริหารและครูมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริหารและการสอนอย่างมีนัยสำคัญ นักเรียนมีการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมในระดับมาก โดยเฉพาะด้านคุณธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ การสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ การมีโค้ชและพี่เลี้ยงที่มีความเชี่ยวชาญ และการได้รับงบประมาณที่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม พบปัญหาบางประการ เช่น การซ้ำซ้อนของข้อมูลระหว่าง กสศ. และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) รวมถึงข้อจำกัดด้านเวลาในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะหลัก ได้แก่ การปรับปรุงระบบสารสนเทศให้เชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงาน การเพิ่มระยะเวลาในการดำเนินงาน และการสนับสนุนการพัฒนาครูและโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง, การติดตามและประเมินผล, การพัฒนาครูและโรงเรียน

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

โครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องรุ่นที่ 1 (ต่อเนื่อง) เป็นโครงการที่สำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โดยมีเป้าหมายโรงเรียนจำนวน 290 โรงเรียน ในพื้นที่ 35 จังหวัด มุ่งให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 โรงเรียนมีการพัฒนาและขับเคลื่อนด้วยตัวเองทั้งโรงเรียน โดยการสนับสนุนจากทีมโค้ช (Coach) มีรูปแบบการบริหารจัดการตนเองทั้งโรงเรียน ด้วยการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนที่มีคุณภาพ (School Goal) ชัดเจน เพื่อยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่มีคุณภาพ (Info) สำหรับครูและผู้บริหารเพื่อใช้ในการบริหารจัดการการเรียนการสอน และการดูแลนักเรียน มีกระบวนการพัฒนาครูและผู้บริหารด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) เป็นชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูมืออาชีพ รวมถึงการพัฒนาการเรียนการสอนของครูในระดับชั้นเรียน (Classroom) ที่เป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน การดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงเสมอภาคและการดูแลความปลอดภัยของนักเรียน โดยมีเป้าหมายผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตัวนักเรียน (Core Learning Outcomes) จากการระดมความคิดเห็นและสังเคราะห์เป้าหมายของนักเรียนในโครงการ พบว่าเป้าหมายผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน (Core Learning Outcomes) ที่ควรได้รับ คือ 1)

ความรู้ 2) ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและวิพากษ์อย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิต และ 3) มีคุณธรรม ได้แก่ มีวินัย ความซื่อสัตย์ และมีจิตสาธารณะ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา เป็นสถาบันหนึ่งที่ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ดำเนินงานโครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นโรงเรียนอยู่ในจังหวัดสตูลจำนวน 7 โรงเรียนและโรงเรียนอยู่ในจังหวัดสงขลา เขต 3 จำนวน 10 โรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อให้โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการที่สนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนและเพิ่มคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องด้วยการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ 2) เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยการจัดการเรียนรู้แบบบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย และแบบโครงงานฐานวิจัย 3) เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 มีคุณธรรมและผลลัพธ์การเรียนรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งครูทุกคนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ต้องจัดการศึกษาให้นักเรียนทุกชั้นที่โรงเรียนเปิดสอน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้น เพราะการจัดการเรียนรู้แบบบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ในระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เน้นการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นการปูพื้นฐานการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป และให้นักเรียนทำกิจกรรมจิตตปัญญาในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง เพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้นักเรียน ซึ่งการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้พัฒนาโรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามมาตรการ ที่ กสศ.กำหนด ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนที่มีคุณภาพ (School Goal) 2) การพัฒนาครูและผู้บริหารด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) 3) การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่มีคุณภาพ (Info) 4) การพัฒนาการเรียนการสอนในระดับชั้นเรียน (Classroom) 5) การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน (Network) และ 6) ความเสมอภาค ได้แก่ การดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงเสมอภาคและความปลอดภัยของนักเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ (Core Learning Outcomes) ที่ กสศ. กำหนด ได้แก่ 1) ความรู้ 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และวิพากษ์อย่างมีวิจารณญาณ 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะการสื่อสาร 5) ทักษะอาชีพ 6) ทักษะชีวิต และคุณธรรม 3 ประการ ได้แก่ 1) มีวินัย 2) ความซื่อสัตย์ และ 3) มีจิตสาธารณะ โดยมีทีมโค้ชและพี่เลี้ยงของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการดำเนินงานตามมาตรการดังกล่าว อย่างใกล้ชิด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อติดตามกระบวนการบริหารงานและการดำเนินงานของโครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รุ่นที่ 1 ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ภายใต้โครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและประเมินเพื่อการพัฒนา
2. เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนเป้าหมายในโครงการฯ ในกระบวนการดำเนินงาน (Process) และผลการดำเนินงาน (Outputs, Outcomes) ของการพัฒนาครูในโรงเรียน ให้สามารถพัฒนาตนเองทั้งระบบ (Whole School Approach) อย่างต่อเนื่อง ตามแนวทางและเป้าหมายของโครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาครูและโรงเรียนที่สามารถใช้ขยายผลต่อไป
3. เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานพัฒนาครูและโรงเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
4. เพื่อประเมินประสิทธิผลของการดำเนินงานพัฒนาครูและโรงเรียนในโครงการฯ

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้รับผิดชอบโครงการและโค้ชของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 17 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 255 คน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาอยู่ในจังหวัดสตูลและจังหวัดสงขลา จำนวน 17 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 255 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามเพื่อการประเมินตนเองทั้งก่อนและหลัง (ใกล้สิ้นสุด) การดำเนินโครงการ 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบสังเกต 4) แบบสนทนากลุ่ม และ 5) แบบสังเคราะห์เอกสาร การพัฒนาครูและโรงเรียนตามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และตัวแปรการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในขั้นตอนการวิจัยโดยมีวิธีการวิจัยแบบผสมวิธีทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพโดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพได้มาโดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงตามที่โรงเรียนพิจารณา ได้แก่ ผู้บริหาร ตัวแทนครู ตัวแทนนักเรียน ตัวแทนผู้ปกครอง และตัวแทนชุมชน จำนวนโรงเรียนละ 15 คน ใช้เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบประเมินตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยด้วยการแสดงค่าระดับความเห็น 5 ระดับ จากมากไปหาน้อย คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด การรวบรวมข้อมูลด้วยการประชุมแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลข้างต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลเป็นตารางและความเรียงประกอบภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักการ แนวคิด กำหนดเป็นตัวแปรได้ ดังนี้

1) หลักและทฤษฎีระบบ ได้แก่ สภาพแวดล้อม (Context) ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Products) ผลลัพธ์ (Outcomes) และผลกระทบ (Impacts) ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการฯ และการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

2) หลักบริหารจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดบุคลากรและทีมงาน การบริหารงบประมาณ โครงการ การอำนวยความสะดวก การนิเทศ ติดตาม และรายงาน

3) หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่

3.1) ประสิทธิภาพ คือ ความคุ้มค่า ทนเวลา และเกิดประโยชน์สูงสุด

3.2) ประสิทธิผล คือ การบรรลุผลสำเร็จ (รวมทั้งปัจจัยและเงื่อนไข) และความพึงพอใจ

4) หลักและวิธีการพัฒนา ได้แก่

4.1) หลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) คือ ความเป็นอิสระ การมีส่วนร่วม หลักการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมและต่อเนื่อง

4.2) หลักการพัฒนาบุคลากร คือ การจัดทำคู่มือ การประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ การจัดอบรมให้ความรู้ การสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน การนิเทศและเยี่ยมเยียน การสื่อสารออนไลน์และออฟไลน์

5) หลักและวิธีการติดตาม ได้แก่ การติดตามตามวัตถุประสงค์ การติดตามแบบมีส่วนร่วม การเสริมพลัง (Empowerment) การติดตามอย่างกัลยาณมิตร การติดตามเพื่อเสริมประสิทธิภาพ การแก้ไขและป้องกันความผิดพลาด

6) หลักและวิธีการประเมินโครงการ ได้แก่ การดำเนินการทั้งระบบในด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยกระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินงาน

7) การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ โอกาสทางการศึกษา คุณภาพการศึกษา ความเสมอภาคทางการศึกษา และประสิทธิภาพทางการศึกษา รวมทั้งทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและวิพากษ์อย่างมี

วิจารณ์ญาณ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ตลอดจนคุณธรรมที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ได้แก่ มีวินัย ความซื่อสัตย์ และมีจิตสาธารณะ

8) สาระของโครงการพัฒนาครูและโรงเรียนฯ ได้แก่ การมีโค้ชที่มีคุณภาพ การกำหนดเป้าหมาย (School Goal) การพัฒนาครูและผู้บริหารด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่มีคุณภาพ (Info) การพัฒนาการเรียนการสอนในระดับชั้นเรียน (Classroom) และการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน (Network) ที่ส่งผลถึงผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก มี (พัฒนาการ) ความรู้ มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และมี (แนวโน้ม) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

9) ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Core Learning Outcomes) เป้าหมายผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับ

9.1) ความรู้ ได้แก่ การอ่านจับใจความสำคัญ เขียนเรื่องเพื่อการสื่อสาร อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการดำรงชีวิต ระบุปัญหา แนวทางแก้ไข และบอกวิธีนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

9.2) ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และวิพากษ์อย่างมีวิจารณ์ญาณ การคิดสร้างสรรค์ ทักษะอาชีพ ทักษะการสื่อสาร และทักษะชีวิต

9.3) มีคุณธรรม ได้แก่ มีวินัย ความซื่อสัตย์ มีจิตสาธารณะ และผลการดำเนินงานตาม กสศ. กำหนดร่วมกับสถาบัน/หน่วยงานที่ดำเนินโครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

10) ความเสมอภาคทางการศึกษา ได้แก่ การได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ การได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงเท่าเทียม เป็นธรรม และความปลอดภัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประกอบด้วย 1) สำนักงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และพันธกิจสังคม ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย ผู้ประสานงานกลาง ห้องเรียนออนไลน์ โค้ชวิทยากรคุณธรรม เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการ เจ้าหน้าที่การเงินของโครงการ 2) ทีมโค้ช ประกอบด้วย โค้ชบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย โค้ชโครงงานฐานวิจัย โค้ชงานแผนพัฒนาสร้างเครือข่ายการประชุม PLC และระบบดูแลนักเรียน ในส่วนของการดำเนินงานมีการจัดทำโครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รุ่นที่ 1 ต่อเนื่องประกอบด้วย กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมครอบคลุมการดำเนินงานตาม 5 มาตรการที่ กสศ. กำหนด และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในส่วนของการอำนวยความสะดวกจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนละ 50,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาอบรมและจัดซื้อสื่ออุปกรณ์ประกอบการเรียน ได้แก่ การสอนบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยและโครงงานฐานวิจัย โดยให้อิสระแก่โรงเรียนในการบริหารจัดการงบประมาณโค้ชนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานของโรงเรียนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง / โรงเรียน พร้อมทั้งสะท้อนคิดผ่านการประชุม PLC ให้ผู้บริหารและครู (และในช่วงการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (COVID-19) เน้นการนิเทศแบบออนไลน์) จัดทำผังการพัฒนาครูและโรงเรียนทั้งระบบ ประกอบด้วย 1) การปรับปรุงเป้าหมายของโรงเรียนและการจัดทำแผนพัฒนาที่ท้าทาย 2) การพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยในระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และการจัดการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และใช้กิจกรรมจิตตปัญญาในการเตรียมความพร้อมให้นักเรียน

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า 2.1) สภาพเริ่มต้น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รุ่นที่ 1 ต่อเนื่อง จำนวน 17 โรงเรียนเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำนวน 10 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำนวน 7 โรงเรียน ทุกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นครั้งแรก และทุกโรงเรียนนำนวัตกรรมการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ไปใช้สอนครบทุกระดับชั้น โดยระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นำการสอนแบบบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยไปใช้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

นำการสอนโครงงานฐานวิจัยไปใช้จัดการเรียนการสอนให้นักเรียน โดยใช้กิจกรรมจิตตปัญญาในการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนทุกระดับชั้น และมหาวิทยาลัยให้ทุกโรงเรียนพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามมาตรการที่ กสศ. กำหนด และเน้นในเรื่องการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการดูแลความปลอดภัยของนักเรียนตามรูปแบบการดำเนินงานพัฒนาครูและโรงเรียนที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์กำหนด เพื่อให้นักเรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ในด้านความรู้ ทักษะในศตวรรษที่ 21 และคุณธรรม 2.2) ผลการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีการดำเนินงานพัฒนาตนเองทั้งระบบ ตาม 5 มาตรการและทั้ง 5 มาตรการ มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยภาพรวมมีผลการพัฒนาทั้ง 5 มาตรการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.03) มี 1 มาตรการ ที่มีผลการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การพัฒนาครูและผู้บริหารด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 4.27) ที่เหลือ 4 มาตรการ มีผลการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของโรงเรียนเชิงคุณภาพ ที่พบว่าโรงเรียนมีการพัฒนาครูและผู้บริหารด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพทุกโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเห็นความสำคัญและประโยชน์ในการประชุม PLC ประกอบกับโค้ชของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ให้คำแนะนำแก่โรงเรียนในการประชุม PLC ที่ชัดเจนแบ่งตามช่วงชั้น ตามระดับและให้มีการจัดตารางประชุม PLC โดยให้ประชุมทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ เหมือนที่โค้ชของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ใช้การประชุม PLC ในการพัฒนาโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนที่เข้าโครงการมีการพัฒนาได้เร็วขึ้นกว่าเดิม 2.3) ผลการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและครู (1) การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำเรียนรู้การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม ปรับเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้ความสำคัญกับครูและการดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้ครูใช้การประชุม PLC ในการพัฒนาการเรียนการสอนและนำระบบสารสนเทศมาใช้ในโรงเรียน มีการนิเทศภายในโรงเรียนและสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ผ่านการจัดกิจกรรมเปิดบ้านและเปิดชั้นเรียน (2) การเปลี่ยนแปลงของครู พบว่าครูมีการปรับเปลี่ยนการสอนเน้นการสอนเชิงรุกให้นักเรียนปฏิบัติจริงสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และจัดทำแผนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ครูมีจิตวิญญาณของความเป็นครูมากขึ้น รู้จักเข้าใจนักเรียนมากขึ้น ดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง ใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลายและใช้การประชุม PLC ในการพัฒนาการเรียนการสอนและแก้ปัญหาให้นักเรียน 2.4) ผลการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน พบว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงตนเองหลังการดำเนินโครงการในด้านความรู้ทักษะและคุณธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.11) สูงกว่าก่อนการดำเนินโครงการซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.15) และพบว่าด้านคุณธรรม มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.40) รองลงมา ด้านทักษะ (ค่าเฉลี่ย = 4.02) และด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 3.95) และทั้ง 3 ด้าน มีการพัฒนาอยู่ในระดับดี พฤติกรรมที่นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ได้แก่ ด้านความรู้ ได้นำความรู้มาใช้ในการนำเสนอรายงาน รู้จักสรุปสาระสำคัญจากการทดลอง และการทำโครงงาน รู้จักการสังเกต ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้อง และยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนมากขึ้น ด้านทักษะ ได้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและคิดวิพากษ์ได้มากขึ้นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาขยะในชุมชน ทักษะการคิดสร้างสรรค์ นักเรียนคิดนำขยะมาใช้ใหม่ โดยการนำไปทำกระเป๋ากันเปื้อน คิดทำกระดาษสาจากพืชที่มีอยู่ในท้องถิ่น ทักษะการสื่อสาร นักเรียนสามารถใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ทักษะอาชีพ นักเรียนเกิดอาชีพใหม่ที่ได้จากการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย เช่น การปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ การทำแหนมเห็ดจากข้าวไรซ์เบอร์รี่ การเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ ทักษะชีวิต นักเรียนรู้จักการสังเกตและตั้งคำถามในสิ่งที่สงสัย รู้จักการทำงานเป็นทีม เห็นคุณค่าของตนเองและเพื่อน คิดต่อยอดอาชีพจากที่เรียนรู้ในโรงเรียนมาทำที่บ้าน เช่น การทำแหนมจากข้าวไรซ์เบอร์รี่ การทำน้ำส้มควันไม้ การปลูกพืช ไร้ดิน ด้านคุณธรรม พบว่านักเรียนเกิดคุณธรรมเกี่ยวกับการมีวินัยและมีจิตสาธารณะมากขึ้น มีการแสดงพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ที่ยังไม่หลากหลาย ส่วนใหญ่จะเป็นพฤติกรรมที่เก็บของได้ส่งครู และปฏิบัติตามกฎของห้องเรียนและโรงเรียน

3. วัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียน เกิดจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์นำปัญหาและข้อเสนอแนะไปปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรการที่ กสศ.กำหนด ทีมโค้ชของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาและแนะนำ ช่วยเหลือผู้บริหารและครู มีที่เล็งในการดูแลโรงเรียนอย่างใกล้ชิด ครูมีจิตวิญญาณของความเป็นครู และมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ได้รับการเสริมแรงในการพัฒนาต่อยอด ให้ทำวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ กล้าคิด กล้าทำ และรับฟังความคิดเห็นของครูมากขึ้น นอกจากนี้ โรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างเพียงพอ และมีอิสระในการใช้งบประมาณในการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

4. วัตถุประสงค์ที่ 4 ด้านประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนมีการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และให้การสนับสนุนด้านวิชาการมากขึ้น ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน มีการออกแบบการเรียนรู้และจัดทำแผนการสอนทำให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูอย่างทั่วถึงทุกคน ผู้บริหารและครูมีเครือข่ายการทำงานที่หลากหลาย โดยเฉพาะผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนมากขึ้น ทำให้ผู้ปกครองและครูเห็นว่าการเข้าร่วมโครงการฯ เกิดประโยชน์และคุ้มค่ามาก ด้านประสิทธิผล นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมดีขึ้น ผู้ปกครองพึงพอใจและภาคภูมิใจในการนำเสนอผลงานของนักเรียนเป็นอย่างมาก ทำให้โรงเรียนได้รับการยอมรับจากผู้ปกครอง และชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนดในโครงการ โดยมีผลการพัฒนาโรงเรียนหลังการดำเนินโครงการมีการพัฒนา/เปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก มีการพัฒนาคิดเป็นร้อยละ 51.89 ด้านความต่อเนื่องและยั่งยืน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จะนำนวัตกรรมมาดำเนินงานตามโครงการพัฒนาครูและโรงเรียนไปใช้ให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในรูปแบบต่าง ๆ กัน ได้แก่ 1) บูรณาการกับโครงการและแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา 2) นำนวัตกรรมไปบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จัดการเรียนการสอน 3) นำนวัตกรรมไปจัดในกิจกรรมโครงงาน และ 4) ใช้การประชุม PLC ในการสร้างเครือข่ายการทำงาน และปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน ด้านความต้องการพัฒนาในอนาคต พบว่าโรงเรียนต้องการพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ 1) พัฒนาการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้ทันสมัยและเป็นระบบ 2) จัดการเรียนการสอนเชิงรุก 3) สร้างภาคีเครือข่ายชุมชน ผู้ปกครองเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาการศึกษา 4) ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียน และจัดการสอนที่พัฒนาทักษะอาชีพให้นักเรียน 5) จัดการเรียนรู้แบบ Coding โดยใช้กระบวนการ PLC ในการพัฒนา 6) พัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียน 7) ส่งเสริมทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยีของเด็กปฐมวัยเพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในระดับชั้นที่สูงขึ้น 8) ครูปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน 9) ครูจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 และ 10) จัดการเรียนการสอนแบบบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยและโครงงานฐานวิจัยให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง

จุดเด่นของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า 1) วิทยากร กับโค้ชเป็นคนเดียวกันทำให้ทราบข้อมูลในการพัฒนาครู และผู้บริหารโรงเรียนได้ตรงประเด็น และได้รับการยอมรับศรัทธาจากผู้บริหารและครูเป็นอย่างมาก 2) มีพี่เลี้ยงในการดูแลช่วยเหลือและประสานกับโรงเรียนอย่างใกล้ชิด 3) มีนวัตกรรมและทิศทางการพัฒนาผู้บริหาร ครูและนักเรียนที่ชัดเจน 4) เน้นให้ครูออกแบบการเรียนรู้และเขียนแผนการสอนด้วยตนเอง 5) พัฒนาครูและผู้บริหารด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ 6) พัฒนาการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นระบบ โรงเรียนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินการให้นักเรียนได้รับการดูแลอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน 7) นำผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาและข้อเสนอแนะของ กสศ. และทีมวิจัย ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาต่อยอดการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการรุ่นที่ 1 ต่อเนื่องในปี 2563 8) ใช้การอบรมผ่านระบบออนไลน์ได้อย่างทั่วถึงและแก้ปัญหาในช่วงเกิดน้ำท่วมโรงเรียน และเกิดการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้สามารถดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง

ปัญหา/อุปสรรค พิจารณาในแต่ละระดับ พบว่า 1) ระดับ กสศ. 1.1) การจัดเก็บข้อมูลซ้ำซ้อนกันระหว่าง กสศ. กับหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้เพิ่มภาระงานให้กับครู 1.2) ระยะเวลาในการดำเนินงานมีจำกัด 2) ระดับ สพฐ. 2.1) ระบบข้อมูลสารสนเทศของ สพฐ. ซ้ำซ้อนกับของ กสศ. 2.2) นโยบายของ สพฐ. มากเกินไป 3) ระดับ สพท. 3.1) การสนับสนุนและการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีน้อย 3.2) ไม่ให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 3.3) ไม่กระตุ้นและสนับสนุนให้โรงเรียนนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการเรียนการสอนและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3.4) ศึกษาวิเคราะห์ลงไปติดตามช่วยเหลือโรงเรียนน้อยมาก 4) ระดับสถาบันรับทุน (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) 4.1) ในช่วงการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (COVID-19) โค้ชไม่ลงพื้นที่ติดตามโรงเรียน แต่ใช้การติดตามผ่านระบบออนไลน์ 4.2) การประชุมผ่านระบบออนไลน์ร่วมกับโค้ชและพี่เลี้ยง ส่วนใหญ่ใช้เวลาราชการ ครูไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ทุกครั้ง 4.3) การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยังไม่มีเรื่องการดูแลความปลอดภัยของนักเรียน 5) ระดับโรงเรียน 5.1) การประชุมผ่านระบบออนไลน์และการทำ PLC บางครั้งตรงกับเวลาสอนของครู ทำให้ครูไม่ได้สอนนักเรียน 5.2) ระยะเวลาที่ให้โรงเรียนเก็บข้อมูลหรือรายงานผลการจัดกิจกรรมโครงงานฐานวิจัยและบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยเร็วและกระชั้นชิดเกินไปทำให้โรงเรียนส่งงานไม่ทัน 5.3) ครูบางคนไม่มีทักษะในการสอนโครงงานวิทยาศาสตร์ 5.4) ระยะเวลาในการดำเนินงานของโรงเรียนค่อนข้างน้อย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ข้างต้นนั้น พบว่าสถาบันรับทุนการพัฒนา มีความพยายาม จริ่งจ้ง ตั้งใจ และใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาครูและโรงเรียนให้บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย แม้ว่าจะมีอุปสรรคจากสถานการณ์โควิด-19 เป็นอุปสรรคสำคัญ แต่สถาบันรับทุนการพัฒนา (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์) สามารถบริหารจัดการ การสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นทั้งการสนับสนุนการพัฒนาตนเองของโรงเรียนทั้งระบบ แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยมาตรการสนับสนุนการพัฒนาในด้าน การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนที่มีคุณภาพ การพัฒนาครูและโรงเรียน ด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่มีคุณภาพ การพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ทั้งการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สุขภาพและความปลอดภัย (พรเทพ รุ่งแผน, 2564; วิทยา วรพันธุ์ และสินธะวา คามดิษฐ์, 2564; สรรเสริญ สุวรรณ, 2564; อรทัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ, 2564; แอนจิรา ศิริภิรมย์ และจรัสฤทธิ์ กลิ่นสุวรรณ, 2564)

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีการออกแบบและนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนา และความเอาใจจริงเอาใจของโค้ช ซึ่งเป็นประโยชน์กับต้นสังกัดและโรงเรียนอื่นๆ เพื่อการเรียนรู้ ประยุกต์ใช้ และขยายผล แต่สถาบันมีการประสานความร่วมมือทั้งจากฝ่ายบริหารและจากบุคลากรต้นสังกัดน้อยกว่าที่ควรจะเป็น รวมถึงการเชื่อมโยงกับต้นสังกัดเป็นไปในลักษณะตัวบุคคลมากกว่าระบบ ซึ่งสรรเสริญ สุวรรณ (2564) ได้กล่าวถึงการนำแนวปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practice) และนวัตกรรมมาใช้ในการส่งเสริมให้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) ร่วมกับโรงเรียนเป้าหมายตามบริบทของโรงเรียนทั้งด้านการบริหารจัดการโรงเรียนในทุกองค์ประกอบและกระบวนการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) เพื่อสนับสนุนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการบริหารจัดการในทุกองค์ประกอบ รวมถึงการกำหนดเป้าหมายและแผนพัฒนาโรงเรียน (Goal) การใช้ชุมชนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ (PLC) การใช้ระบบสารสนเทศ (Info) การสร้างเครือข่าย (Network) การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning และอื่น ๆ ที่จำเป็น

สรุปผลการวิจัย

โครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) และดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการ ได้แก่

การติดตามกระบวนการบริหารงานและการดำเนินงานของโครงการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้จัดตั้งโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน โดยมีสำนักงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และพันธกิจสังคมทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลาง ประกอบด้วยผู้ประสานงานกลาง ทีมโค้ช วิทยากร และเจ้าหน้าที่สนับสนุนต่าง ๆ การดำเนินงานเน้นการพัฒนาครูและโรงเรียนผ่านกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ 5 มาตรการของ กสศ. รวมถึงการจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนเพื่อใช้ในการอบรมและจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน โดยให้อิสระในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ยังมีการนิเทศติดตามการทำงานของโรงเรียนทั้งแบบออนไลน์และแบบพบปะ พร้อมกับการประชุม PLC เพื่อสะท้อนผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การศึกษาความเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 17 แห่ง ในพื้นที่สงขลาและสตูล ได้นำนวัตกรรมการสอนของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ไปปรับใช้ เช่น การสอนแบบบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยสำหรับระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และการสอนแบบโครงงานฐานวิจัยสำหรับระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการประเมินพบว่าโรงเรียนมีการพัฒนาตาม 5 มาตรการของ กสศ. ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.03) โดยเฉพาะการพัฒนาครูผ่านกระบวนการ PLC ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.27)

นอกจากนี้ ยังพบการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้บริหาร ครู และนักเรียนอย่างชัดเจน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียน ครูมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเป็นแบบเชิงรุก (Active Learning) และออกแบบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ส่วนนักเรียนมีการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะในศตวรรษที่ 21 และคุณธรรม โดยเฉพาะด้านคุณธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.40)

ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ การสนับสนุนจากทีมโค้ชของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่มีความรู้และประสบการณ์ การใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับความต้องการของโรงเรียน การนำข้อเสนอแนะจาก กสศ. และทีมวิจัยมาปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ประสิทธิภาพและความยั่งยืนของโครงการ พบว่า โครงการนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทั้งในด้านการบริหารและการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่แสดงความตั้งใจที่จะนำนวัตกรรมไปใช้ต่อเนื่อง เช่น การบูรณาการกับแผนปฏิบัติการของโรงเรียน หรือการจัดกิจกรรมโครงงานฐานวิจัย

แต่ยังพบอุปสรรคบางประการ เช่น ภาระงานของครูที่เพิ่มขึ้นจากระบบข้อมูลซ้ำซ้อนระหว่าง กสศ. และ สพฐ. รวมถึงข้อจำกัดด้านเวลาดำเนินงานและการนิเทศในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 และพบว่าการออกแบบนวัตกรรมการสอนและการใช้กระบวนการ PLC ช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลสำเร็จของโครงการนี้สามารถเป็นแบบอย่างสำหรับการขยายผลไปยังโรงเรียนเครือข่ายต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรประสานกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในโรงเรียน ให้สามารถเชื่อมโยงและใช้ข้อมูลร่วมกันได้จะได้ลดความซ้ำซ้อนในการกรอกข้อมูล

1.2 ควรประสานการใช้ข้อมูลสารสนเทศระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาให้สามารถเชื่อมโยงและใช้ร่วมกันได้

1.3 การกำหนดนโยบาย ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียนเป็นหลัก และปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนลดกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้น้อยลงแต่เพิ่มการบูรณาการให้มากขึ้น

1.4 ควรให้ศึกษานิเทศก์ลงพื้นที่เพื่อติดตาม แนะนำ ช่วยเหลือโรงเรียน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง/โรงเรียน

1.5 โค้ชควรลงพื้นที่นิเทศ ติดตามโรงเรียนเพื่อการนิเทศช่วยเหลือ แนะนำ สามารถสื่อสารได้ทั้ง 2 ทาง โดยการประชุมออนไลน์แต่ละครั้ง และควรบันทึกวิดีโอเพื่อให้ครูดูย้อนหลังได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยในระดับโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนตามมาตรการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

2.2 ควรทำมีการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- พรเทพ รุ่งแผน. (2564). รายงานการวิจัย ติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รุ่นที่ 1 และ 2 : มหาวิทยาลัยนเรศวร. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศึกษาธิการและกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.
- พิณสุดา สิริธรรังศรี, พรเทพ รุ่งแผน และวาสนา วิสฤตาภา. (2563). คู่มือการวิจัย ติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง. กรุงเทพฯ: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.
- พิณสุดา สิริธรรังศรีและคณะ. (2564). รายงานความก้าวหน้าการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง. งวดที่ 2 1 กันยายน 2563 - 28 กุมภาพันธ์ 2564. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศึกษาธิการและกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.
- พิณสุดา สิริธรรังศรีและคณะ. (2564). รายงานการวิจัย ติดตาม และประเมินผลโครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รุ่นที่ 1 และ รุ่นที่ 2 รายงานฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศึกษาธิการและกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.
- วิทยา วรพันธ์ และสินธะวา คามดิษฐ์. (2564). รายงานการวิจัย ติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รุ่นที่ 1 และ 2 : มูลนิธิสืบลายมาศพัฒนา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศึกษาธิการและกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.

- สรสรเสริญ สุวรรณ. (2564). รายงานการวิจัย ติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รุ่นที่ 1 และ 2 : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศึกษาธิการและกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.
- อรรถัย มูลคำและสุวิทย์ มูลคำ. (2564). รายงานการวิจัย ติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รุ่นที่ 1 และ 2 : มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ศูนย์พัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ (พลเอกเปรม ติณสูลานนท์) มูลนิธิสยามกัมมาจล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศึกษาธิการและกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.
- แอนจิรา ศิริภิรมย์ และจรัสฤทธิ์ กลิ่นสุวรรณ. (2564). รายงานการวิจัย ติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รุ่นที่ 1: มหาวิทยาลัยศรีปทุม. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศึกษาธิการและกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.